

földjén és más hasonló írásai, ezek mind annak a történelmi szorongásnak adnak hangot, amelyet a költő érzett szülőföldjének várható sorsa miatt. Jellemző dolog, hogy ezek az írások Ady Endre publicisztikai műveinek kritikai kiadásában sem kaptak helyet, minthogy állítólag „sértették egy szomszédos nép érzékenységét.”

(A második részt következő számunkban közöljük.)

* * *

Ady Endre:

Ismeretlen Korvin-kodex margójára.

(*Sírás és panaszkodás*)

(*részlet*)

„Úgy gondolom, meg kellene próbálni Kazinczyval Erdélyből kiásni, ha élt s megtermékenyíteni, megszorítani azt a magyar típust, mely nem medve, holott Erdélyben több a medve. Ha száz évvel hátrább cammogunk és csak cammogunk és újat nem tudunk adni, hacsak ha nem antikulturálisat, mi lesz velünk? Nem elég, ha vannak Apáczai Csere Jánosok, ha nem mély a néplélek, hiába dobjuk bele a métermázsás követ is, nem fröccsen fel a víz egy méternyire sem. Csakugyan mi vagyunk azok, akiknek nem jutott a nemesebb fajok szükséges szenzibilitásából? Erdély mást bizonyít, próbáljuk Erdélyt folytatni, hátha lehet.”

* * *

Az örmények és a pénz - milyen örmények és milyen pénz?

Keseregjünk-e vagy felháborodjunk?

Az örmény származású közösségeket régóta foglalkoztatja a kérdés, különösen azóta, hogy a Népszabadság február 7-i száma első oldalon közölte az Állami Számvevőszék megállapításait, amelyeket az Országos Örmény Önkormányzatnál (OÖÖ) folytatott vizsgálatból szűrték le.

Idézzük: „...a testület például nem tudott elszámolni az 1996-ban egyszeri állami vagyonjuttatásként kapott részvényekkel. Az biztos, hogy a pakettet 1997-ben eladták, s abból diszkont kincstárjegyeket vásároltak, ám 1999-ben már semmilyen értékpapír nem volt a testület birtokában, s a nyilvántartások ezzel kapcsolatos gazdasági eseményt (vétel, eladás, árfolyamvesztés vagy nyereség) sem regisztráltak. Az ÁSZ a gazdálkodási fegyelem súlyos megsértése miatt az önkormányzat elnökének felelősségét is felvette.”

Minket, örmény származású magyarokat - tudjuk, szándékolatlanul - de sért a híradás címe: „az örmények rosszul bántak a pénzzel”. (A legkevésbé sem az a baj, hogy a Népszabadság ír a dologról! Épp ellenkezőleg...)

Ezután más lapból megtudtuk, hogy az ÁSZ illetékes ügyészséghez fordult panaszával, miután a rendőrség feljelentésük ellenére sem indított nyomozást hanyag kezelés miatt, hanem továbbküldte az ügyet az APEH Bűnügyi Igazgatóságához: megítélhető-e a számviteli fegyelem megsértése? „Érthető” : ha az ÁSZ több mint tízmillió hiány miatt feljelent, akkor előbb meg kell vizsgálni, hogy hiányzik-e az a tízmillió, amelyet nem találnak...

Végülis örülhetnénk: fény derül arra, hogy valahol, valami nincs rendben.

De kik ezek „az” örmények, akik tíz milliót kézen-közön elhánynak?

Örüljünk, vagy keseregjünk? Hiszen „mi már szóltunk”! Magánszemélyek, önkormányzati képviselők és civil szervezetek évek óta jelezték már, hogy valami nincs, nagyon nincs rendben az Országos Örmény Önkormányzat működése körül. 1998 március 2-i dátummal *dr. Issekutz Sarolta* örmény kisebbségi képviselő (visszaigazoltan) juttatott el beadványt a Köztársasági Elnöki-, a Miniszterelnöki-, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatalba, a Belügy- és Igazságügyi Minisztériumokba, a Kisebbségi Ombudsmanhoz, a Legfőbb Ügyészséghez, az ÁSZ-hoz, stb. Mondhatni, válasz, főként pedig érdemi válasz nélkül.

Aján Gergely, a Siófoki Örmény Kisebbségi Önkormányzat elnöke (akit 1999 januárjában - majdnem egyetlenként a hazai, ú.n. történelmi örménység képviselői közül, ám a harmadik legtöbb szavazattal - beválasztottak az országos önkormányzat tagjai közé), megelégedve az OÖÖ elnöke, *Avanesian Alex* és szűk csoportja ügyködését, már 1999 augusztus 15-i dátummal ezt írta:

„Ez évben az OÖÖ a magyar államtól 26 millió Ft támogatást kap, különböző jogcímenek. Mire költik el ezt a hatalmas összeget? /.../ Mit és kiket képviselnek az elnökségben túlsúlyban lévő, Szovjetunióból betelepült örmények? Csak nem az elnök úr bebetonozását és magyarörmény-ellenes határozatainak biztosítását? /.../

Miért mondtak le azok a magyar-örmény fiatalok, akik nemcsak pénzügyi előkészítő bizottsági tagságukról, de országos mandátumukról is lemondtak?"

Hasonló tartalommal, kérdésekkel fordult Aján Gergely a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal (NEKH) akkori elnökéhez, *Doncsev Tosóhoz*: „Éves, jóváhagyott munkaterv nincsen! Nincsenek munkabizottságok! Egyáltalában szervezett tevékenység nincsen. Az elnökségnek éves ülésrendje nincsen. Az elnökség összehívása spontán, rendszertelenül történik. Az elnökségi ülésekről jegyzőkönyvek nem készülnek, az elnökség tagjai nem kapják kézhez.

Nagy nehézségek árán megalakítottunk egy pénzügyi előkészítő bizottságot, amelyből három tag, amikor belenézett a kialakított pénzügyi körülményekbe és összetűzésbe került az elnök úrral, nemcsak a pénzügyi bizottsági tagságról, hanem az országos elnökségi tagságról is lemondott!

Az elnök, Avanesian Alex úr a lemondások után olyan ülést hívott össze, amire én meghívót sem kaptam, mivel ezt megelőzően bíráltam az 1999-es költségvetés silány és tartalmatlan tervezetét..." (Mindkét írás nyílt levélként megjelent az Erdélyi Örmény Gyökerek füzetekben - a kulturális egyesület lapja 1999 szept. ill. okt. számában).

Az anomáliák, sőt, vélhető törvénytelenések ügyében még ugyancsak 1999-ben 6 szervezet írt feljelentést a Fővárosi Főügyészséghez, ezt 2000-ben megsürgették, majd 2001-ben ismét... A kisebbségi ombudsman 1997-től, a NEKH elnöke 1998-tól szinte évenként kapott jelzést. A siófoki Aján Gergely 1998-ban is, 1999-ben is vizsgálatra kérte az ÁSZ-t.

Örülhetünk (?), hogy ez 2001-ben végre megtörtént.

Az elmúlt napokban, az ÁSZ-jelentésre hivatkozva dr. Issekutz Sarolta, mint az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület elnöke, ismételt levélben kérte a kisebbségi ombudsmant, hogy szíveskedjék vizsgálatot indítani. Idézzük:

„Évek óta jeleztük minden fórumon, így t. Kisebbségi Biztos Úrnál is a törvénytiségek sorozatát, a pénzügyi anarchiát, sajnos eredménytelenül. Emiatt egyébként 1999-ben az újonnan alakult Országos Örmény Önkormányzat teljes Pénzügyi Bizottsága lemondott, sőt, mandátumát is visszaadta. Azóta sem történt semmi a törvényes működés helyreállítása érdekében.../.../

Tisztelettel kérjük, hogy a hazai örmény közösség jó hírre érdekében Avanesian Alex elnök ellen a büntetőeljárást megindítani szíveskedjék."

Feljelentések, beadványok és kérelmek sorolásán túl említsünk valamit, hisz talán kevésbé világos a közvélemény előtt: ki kicsoda? Honnan vannak örmények, örmény származásúak Magyarországon? Az 1993-as Törvény a Nemzeti és Etnikai Kisebbségekről megállapítja, hogy nemzetiség az a népcsoport, amely legalább száz éve él Magyarországon.

Több mint 300 éve települtek be menekült örmények az Erdélyi Fejedelemségbe; lettek aztán magyar anyanyelvűvé, mindig őrizve örmény származásuk tudatát. Eredeti szakmaik, az ipar és kereskedés tisztességes művelésével vívtak ki jó nevet a magyarság körében. Adták aztán a magyar nemzetnek Kiss Ernő és Lázár Vilmos aradi vértanút, Hollósy Simon festőművészt, Csiky Gergely drámaíró, kiegyezéskori minisztereket, Korbuly Bogdánt, a kolozsvári színház intendánsát, az Ady által kedvelt irodalmár Zubolyt, stb., számos közéleti, gazdasági, művészeti, szellemi kiválóságot is.

Röviden: általuk - a három évszázada itt élők által - lehet nemzeti kisebbségi az is, aki néhány évtizede vándorolt be Szovjet-Örményországból, másként csak „bevándorolt" státusza lehetne, akár a távolkeletieknek, akik pedig, ugye, sokkal-sokkal többen vannak...

Visszatérünk az eredeti kérdésre: keseregjünk-e vagy felháborodjunk?

Keseregjünk? Hiszen az évszázadok óta itt élő, örmény gyökerű magyarok, a történelmi örménység jó nevét piszkítják be azok, akik mindent kisajátítva, mint „az" örmények szerepelnek. Több „színben" is szerepelnek. Például az 1998-as önkormányzati választások előtt folyvást a két aradi vértanúra hivatkoztak, majd miután megszerezték a stallumot, kezdték „elhatárolódní": aki nem tud örményül, az nem is örmény... talán az Olvasók még emlékeznek ezekre a csúsztatásokra.

Aztán jött a további kirekesztődsi... S aki ma nem tud tíz millió forinttal (közpénzzel) elszámolni, annak kedvenc hivatkozása, hogy „etnobiznisz" folyik.

Felháborodjunk? Hiszen a törvénytelenésekre hiába igyekeztünk felhívni az illetékesek figyelmét. Hiszen, ha efféle témában, a hazai örménységet érintő kérdésekben a média bármikor is megkérdezett valakit, az csakis a már említett, s most elszámolni nem tudó országos elnök, Avanesian Alex volt.

Mi, magyarörmények pedig itt vagyunk, meg lehet kérdezni minket. És itt is leszünk, a szülőföldünkön, magyar anyanyelvű és érzelmű állampolgárokként, akiket sért, ha összerosznak bennünket az elkövetőkkel.

Bizony, meg lehetne hallgatni olykor a mi szavunkat is. Még akkor is, ha elmagyarosodtunk.
2002. február 15.

id. Aján Gergely Gergely

Siófoki Örmény Kisebbségi Önkormányzat elnöke

Fancsali János

Budaörsi Örmény Kisebbségi Önkormányzat elnöke

dr. Issekutz Sarolta

Bp. II. kerületi Örmény Kisebbségi Önkorm. elnöke

Szongoth Gábor

Bp. XI. kerületi Örmény Kisebbségi Önkorm. elnöke

Dávid Csaba

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

A fenti szöveg általunk rövidített változata „Milyen örmények, milyen pénz?” címen megjelent a Népszabadság március 1-i, pénteki számában.

* * *

Egy szaros tehén bepiszkolja az egész csordát!

(erdélyi örmény közmondás, örményül:)

Meg khákhod govmé gilozne éz polor csurdán!

* * *

Vizi E. Szilveszter

Issekutz Béla

(1886-1997)

ISSEKUTZ BÉLA, a modern magyar gyógyszerkutatás megalapítója, egy iskola megteremtője, a XX. századi magyar kísérletes orvostudomány egyik legjelentősebb személyisége. Azt hirdette, hogy a jó kutató „a titkot csikarja ki a természettől”, mint a jó kőműves, téglát téglára halmoz, sokat dolgozik.

Életútja

Erdélyben, Kőhalmon született 1886-ban. 1908-ban végezte el az orvosi egyetemet Kolozsvárott. Harmadéves medikus korában az egyetem Kísérletes Gyógyszerhatástan és Gyógyszerismeret Intézetében, JAKABHÁZY ZSIGMOND professzor mellett gyakornok lett. Az intézeti könyvtár rendezése során az egyébként kíváncsi természetű fiatalember egy, a szintetizált kémiai anyagok gyógyhatásáról szóló német nyelvű könyvre bukkant. Elolvasta és elhatározta, hogy kora divatjától eltérően, amely a „füben-fában orvosság” alapelveire épült, a növényi kivonatú gyógyszerek, teák, főzetek helyett ő a legmodernebb kutatási irányt követi, és a vegyészek által előállított vegyületek terápiás hatásait kezdi el kutatni.

Főnöke, JAKABHÁZY ZSIGMOND Lipszéban BÖHM-nél, majd Strasbourgan SCHMIEDEBERG-NÉL és Grazban MOELLERNÉL töltött éveket, elsajátítva a szakterület legnagyobb alakjaitól a gyógyszerkutatás új elgondolásait. ISSEKUTZ BÉLA tőle tanult, sőt szoros rokoni kapcsolatba került mesterével, hiszen leányát, JAKABHÁZY MÁRIÁT vette feleségül.

1913-ban jelent meg *A gyógyszerismeret tankönyve*, melynek szerzői: JAKABHÁZY ZSIGMOND egyetemi tanár és ISSEKUTZ BÉLA egyetemi tanársegéd. Ebben az évben nevezték ki a gyógyszerismeret nyilvános rendes tanárává, és 1914-ben a kísérletes gyógyszerteran és az újabb gyógyszerek magántaná-